

# དཔལ་ལྷན་འབྲུག་གཞུང་།



ཚོང་ལ་བོད་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་འདས་པའི་ལོ་གི་གནས་སྟངས་སྐོར་

སློབ་ཚན་གསལ་འཇམ་སེམས་ནང་ཕུལ་ནི་དོན་ལུ་

ལྷན་ཀྱས་གཞུང་ཚོགས་ཡིག་ཚང་ནང་ཕུལ་བའི་སྟེན་ལྟ།

སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལྷ་ ༥ པ།

རྒྱལ་ཁབ་གི་གནས་སྐབས་སྐོར་ ལོ་བསྐྱར་སྟེན་ལྷན་ལྷན་གྱི་

རྒྱུ་ལ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠-༡༡ །

རྒྱུ་ལ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ཟླ་ ༧ པ་ལས་ ༢༠༡༡ ཟླ་ ༦ པ་ཚུན་གྱི་ལྷན་གྲུབ་འབྲས་སྟེན་ལྷན་ལྷན་གྱི་

༡ འབྲུག་གི་རྒྱལ་ཡོངས་སྐད་ཡིག་རྒྱུ་ལ་འདི་དེས་ལས་ལྷན་སྟེ་ཕྱགས་བཏོན་དགོས་སྟེ་ ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ལ་ལྷན་ལས་ལྷན་ལས་ཐག་  
བཅད་གནང་སྟེ་ཡོད་མིའི་ རྒྱུ་ལ་གོང་འཕེལ་དང་ དར་ཁྲབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཡོངས་ཐབས་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་གོ་སྐབས་འཆར་འདི་ ལྷན་རྒྱུ་  
གཞུང་ཚོགས་ལུ་སྤུལ་ཏེ་ཡོད།

༢ དཔེ་དེབ་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད་པ་དང་ཚུ་མེད་ལྷན་ལ་འབད་བའི་བསྐྱར་ཡོད་མི་ཚུ་གི་གནས་ཐོ་གཞུང་ལུ་བཀོད་ཡོད་:

- ༢.༡ ཚོས་སྐད་རྒྱུ་ལ་ཚོག་མཛོད་ཚེན་མོ་འོད་ཟེར་བརྒྱ་པ་ ཤོག་ལེབ་བསྐྱེམས་ ༡༤༤ དང་ཚུ་ཚོག་བསྐྱེམས་ ༦༩,༠༠༠  
འབད་མི་འདི་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད།
- ༢.༢ ཨིང་ལིའུ་རྒྱུ་ལ་དེབ་ཚུང་ཚོག་མཛོད་ཅིག་ འབྲུག་གཞུང་དང་ རེན་མར་ཀ་གཞུང་ཚབ་ཡིག་ཚང་གཉིས་ཀྱི་མ་དདུལ་རྒྱབ་སྐྱོར་  
ཐོག་ དཔེ་དེབ་བསྐྱེམས་ ༥༦,༤༤༤ པར་སྐྱུ་ལ་འབད་དེ་སྲོབ་གྲུ་ཚུ་ནང་ སྲོབ་རིམ་ ༤ པ་ལས་ ༡༢ པ་ཚུན་གྱི་ཨ་ལུ་ག་ར་  
ལུ་ཁྲབ་སྟེ་བཀའ་ཡི།
- ༢.༣ རྒྱུ་ལ་འའི་ལས་སྐད་ཞེ་སའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད།
- ༢.༤ རྒྱུ་ལ་འའི་དུས་གསུམ་རྣམ་གཞག་དཔེ་དེབ་ཅིག་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད།
- ༢.༥ རྒྱུ་ལ་དང་ཚོས་སྐད་ཀྱི་བསྐྱེམ་ཡིག་དཔེ་དེབ་ཅིག་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད།
- ༢.༦ རྒྱུ་ལ་ལུ་ནི་ཀོ་ཏ་རིམ་ལུ་གསར་བཅུ་གས་ཐངས་ཀྱི་ལམ་སྟོན་ལག་དཔེ་ཅིག་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད།
- ༢.༧ རྒྱུ་ལ་འའི་སྲོ་ཟེའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད།
- ༢.༨ ཕར་མོ་འི་དཔེ་དེབ་ཅིག་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད།
- ༢.༩ རྐྱད་སྐྱུར་ལམ་སྟོན་གྱི་དཔེ་དེབ་ཅིག་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད།
- ༢.༡༠ དདུལ་ཕྱི་ལོ་མིང་ཚོག་ཐ་སྐད་རྒྱ་སྐད་སྐྱེད་བ་ཟེར་བའི་དཔེ་དེབ་ཅིག་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད།
- ༢.༡༡ ཚོས་སྐད་བད་གསར་སྐྱེད་གི་རྣམ་གཞག་གི་དཔེ་དེབ་ཅིག་གསར་སྐྱུ་ལ་འབད་ཡོད།



༤.༣ རྟོ་རྟོ་སི་དབུ་ཅན་(DDC Ucen)ཟེར་མི་ཡིག་གཟུགས་ཅིག་བཟོ་ཚར་མི་འདི་ མིན་ཤོས་དང་ ཞེ་ལུ་མེག་ ལའི་ནགསི་ ཞེ་ཤོས་པར་སྐྱུན་རིམ་ལུགས་ནང་ལག་ལེན་འཐབ་བརྟུབ་བཟོ་ཡོད་པ་ལས་ ཡིག་གཟུགས་འདི་ ཀུན་གསལ་དང་ སྐར་ལྗེ་གི་ པར་ཁང་ཚུ་ནང་ལག་ལེན་འཐབ་དོ་ཡོད་པ་ཨིན།

༤.༤ ཡིག་གཟུགས་དེ་གི་གཡོ་གཟུགས་(italic)དང་ རྒྱུག་གཟུགས་(bold) ཚུ་བཟོ་བའི་བསྐྲུན་ཡོད།

༤.༥ ཚུགས་ཡིག་གི་ ཡིག་གཟུགས་གསར་པ་གཉིས་ཀྱི་ བཟོ་བཀོད་གཞི་མ་འདི་ བཟོ་ཚར་ནི་གུ་སྟོན་དོ་ཡོད།

༤.༦ རྩོམ་ཁའི་ཡིག་གཟུགས་དང་ཚིག་མཛོད་ཚུ་ འགྲུལ་འཕྲིན་དང་ རློག་རིག་རྩུང་བ་(tablet computer) ཚུ་ནང་ལག་ལེན་ འཐབ་ནི་འོས་ལས་ཞིབ་དཔྱད་ཡང་ འབད་བའི་བསྐྲུན་ཡོད།

༥ མི་སྟོབས་གོང་འཕེལ་དང་འབྲེལ་བའི་གྲུབ་འབྲས་ནང་ དུས་རིང་སྦྱང་བཅུར་ནང་ སྐད་ཡིག་རིག་པ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་བདག་སྐྱོང་ནང་ མི་ གཉིས་ལོ་གཉིས་རེ་འབད་མི་འོས་སྦྱང་བཅུར་ནང་ རྒྱ་གར་དང་ ཞུ་སི་ཏེ་ལི་ཡ་ནང་བཏང་ཡོད། དུས་ལུ་སྦྱང་བཅུར་ནང་ དཔུལ་ འབྲེལ་དང་ཡིག་ཚང་འཛོན་སྦྱོང་ བཅུ་དོན་འཕྲུལ་རིག་ ཡོངས་འབྲེལ་འཆར་སྐྱོའི་བཀོད་རིམ་ སྐྱ་རིག་པ་བཅས་ མི་བསྟོམས་ཐུག་ འབྲུག་ནང་འཁོད་དང་ཕྱི་རྒྱལ་ལུ་སྦྱང་བཅུར་ནང་བཏང་ཡོད།

༦ རྩོམ་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཡིག་ཚང་དང་མཐའ་འཁོར་གྱི་ས་ཆ་ཚུ་ ལྷན་རྒྱུས་གཞུང་ཚོགས་ལས་ རྩོམ་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ ཚོགས་ཀྱི་ རང་དབང་བདག་ཐོབ་ལུ་གནང་བ་གྲུབ་པ་བཞིན་དུ་ སྤྱི་ཚེས་ ༡༢/༠༧/༢༠༡༠ ལས་ རྩོམ་ཁ་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ མཚན་ཐོག་ལུ་ བཀོད་དོ་ཡོད།

༧ རྩོམ་ཁའི་གནས་ཚད་ཡར་དྲག་གི་གྲུབ་འབྲས་ནང་ ཡིག་སྟེབ་འབྲི་སྟོལ་མ་འདྲུལ་ཡོད་མི་གི་མིང་ཚིག་བསྟོམས་ ༤༦༠ ལྷག་པ་ཅིག་ ཞིབ་འཚོལ་དང་ མི་མང་དང་བསྐྱུན་གྲོས་འབད་ཐོག་ལས་གཅིག་མཚུངས་བཟོ་སྟེ་ ཚིག་མཛོད་དང་དཔེ་དེབ་གསར་སྐྱུན་ཚུ་ནང་ དེ་ བསྐྱུན་ལག་ལེན་འཐབ་བཞིན་ཡོད།

༨ རྩོམ་ཁ་དར་ཁྲུབ་ལུ་གི་གྲུབ་འབྲས་ནང་ འབྲུག་ནང་འཁོད་ལུ་ ཀུན་ཁྲུབ་བཅུ་སྟོན་དང་མི་མང་བསམ་འཆར་བཅུ་མོར་གྱི་ཞལ་འཛོམས་ ནང་ རྩོམ་ཁག་ ༡༣ | སྟོབ་གྲུབ་སྟོམས་ ༦༠ | མཐོ་རིམ་སྟོབ་གྲུབ་ ༠༤ | དུང་ཁག་ ༠༣ | དྲག་ཁག་ ༣ | རྩོམ་སྟེ་ ༡ དང་རྒྱལ་ ས་ལྟེ་བ་ལུ་ཐེངས་ ༢ བཅས་ཀྱི་ནང་ མི་སྟེ་འགོ་བཟུང་ལ། ཞི་གཡོག་དང་སྐར་གཡོག་ལ། སྟོབ་དཔོན་དང་སྟོབ་ཐུག་ དེ་ལས་ཚེས་པ་ བསྟོམས་མི་གངས་ ༣༤,༤༡༤ གིས་བཅའ་མར་གཏོགས་ཅི།

- 6 རྫོང་ཁའི་ཤེས་ཚད་རྒྱ་བསྐྱེད་དང་ རྫོག་རིག་སློབ་སྦྱང་ནང་ རྫོབ་དཔོན་དང་བད་དོན་འགོ་དཔོན་རྩེ་བསྐྱོམས་ཏེ་ མི་གྲངས་ 27 ལུ་  
སྦྱང་བཅུ་ཕྱིན་ཡོད།
- 70 རྒྱལ་ཡོངས་གནས་ཚད་ནང་ ཚུམ་རིག་དཔེ་དེབ་དྲུག་ཤོས་ཀྱི་འགྲན་བསྐྱར་དང་ འབྲི་ཚོམ་འགྲན་བསྐྱར་ནང་ རྫོབ་ཕྱག་བསྐྱོམས་  
450 གིས་བཅའ་མར་གཏོགས་ཡོད།
- 77 རྫོང་ཁ་གོང་འཕེལ་དང་དར་བྱུང་གི་ཕན་ཐབས་ལུ་ རྫོང་སྡེའི་ལས་རིམ་ རྫོས་སྟོབས་རིག་རྩལ་དང་ སངས་རྒྱས་བཙུན་ལྷན་འདས་ཀྱི་  
མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་འབྲལ་སྟོན་ རྒྱད་འཕགས་རྫོང་ཚོགས་འགྲན་བསྐྱར་རྩེ་ལུ་ མ་དུལ་བསྐྱོམས་ 274,000 རྒྱབ་སྦྱོར་བྱིན་ཐོག་  
ལས་ ལས་རིམ་དེ་རྩེའི་གྲུབ་འབྲས་ཡང་ལེགས་ཤོམ་བྱུང་ཡོད་པའི་སྟུན་ཀྱི།
- 72 བད་བརྒྱད་ཀྱི་རྫོང་ཁའི་སྐྱུས་ཚད་ཡར་དྲུག་གཏང་ནིའི་དོན་ལུ་ བད་བརྒྱད་ལས་སྡེ་ག་རའི་ནང་ལས་འབྲས་མི་ཡོད་པའི་ རྫོང་ཁའི་བད་  
བརྒྱད་ལེགས་བཙུན་ཚོགས་རྒྱུང་གཅིག་གཞི་བཅུ་གས་འབད་ཡི།
- 73 རྫོང་ཁའི་གསར་ཤོག་དང་རྒྱུ་བསྐྱེད་གས་ རྒྱུ་མཐོང་རྩེ་ ཉིན་ལྷུང་བཞིན་དུ་དབྱེ་ཞིབ་འབད་དེ་ ལེགས་བཙུན་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ མི་རོ་  
བཞི་གདམ་འབྲུ་འབད་དེ་ལེགས་བཙུན་འབད་བའི་བསྐྱེད་ཡོད་པ་མ་ཚད་ རྫོང་ཁའི་བད་བརྒྱད་པ་རྩེ་གི་ ཤེས་ཚད་རྒྱ་བསྐྱེད་གཏང་ཐབས་  
ལུ་ རྫོང་གཅིག་གི་སྦྱང་བཅུ་འགོ་འདྲེན་འཐབ་ཅི།

State of the Nation Report  
Dzongkha Development Commission  
Fiscal year 2010 – 11

**Progress report of DDC for the period July 2010 to June 2011**

1. As directed by the DDC's Commission to further strengthen the national language, the DDC has drafted the 'Dzongkha Development and Promotion Strategy Framework' and submitted to the Cabinet (for approval).
  
2. Newly printed books and books being drafted are noted below:
  - 2.1 A new Chokey-Dzongkha Dictionary containing 63,000 entries with a total of 1,448 pages is completed and printed.
  - 2.2 About 56,686 copies of English-Dzongkha Pocket Dictionary has been printed with support of RGoB and Liaison Office of Denmark and distributed to all students of classes VIII to XII in the country.
  - 2.3 A new Dzongkha Honorifics book has been printed.
  - 2.4 A new Dictionary on Dzongkha Verb Forms has been printed.
  - 2.5 A Book on Abbreviations used in Dzongkha and Chokey has been printed.
  - 2.6 A Guide to Installation and Configuration of Dzongkha Tools for Unicode has been printed.
  - 2.7 A new Dzongkha Impromptu Ballad (Tsangmo) book has been printed.
  - 2.8 A new Dzongkha Ballad (Lozey) book has been printed.
  - 2.9 A Guide to Translation book has been printed.
  - 2.10 A Financial Terminology book has been printed.
  - 2.11 A Compendium on Old and New Chokey Orthography has been printed.
  - 2.12 A Political Terminology book has been printed.
  - 2.13 A Book on Country and Capital Names in Dzongkha has been printed.
  - 2.14 The biography of the mind incarnation lineages of Zhabdrung Rimpoche has been compiled and translated into Dzongkha.
  - 2.15 A Guide to Letter Writing in Dzongkha has been drafted.
  - 2.16 Editing of the Dzongkha-English Dictionary for the second time is being pursued.

- 2.17 Compilation of terms from *Kangyur* (Buddhist Canon) is being pursued and so far collection from eight volumes has been completed.
  - 2.18 A Manual on Job Responsibility and Evaluation of Dzongkha Focal Persons has been drafted.
3. Progress on language related research is noted hereunder:
- 3.1 Compilation of place names, with justification, from two Dzongkhags has been completed while a list of indigenous languages from six Dzongkhags have also been compiled.
  - 3.2 A preliminary research of the endangered Olekha language in Rukha Village, Wangdue Dzongkhag, has been completed.
  - 3.3 A questionnaire survey of all class X students in the country has been carried out to test their reading and writing skills as part of research on quality of Dzongkha education.
4. Progress in information and communication technology is noted hereunder:
- 4.1. The online browsing pages for Dzongkha-Dzongkha, Dzongkha-English, and English-Dzongkha dictionaries have been enhanced.
  - 4.2 Template for *Pechas* (traditional book design) in Microsoft Word and OpenOffice has been created.
  - 4.3 The creation of the DDC Uchen font in compatible with Windows, Apple Mac, Linux, and Adobe publishing applications has helped the users in redressing incompatibility issues and accordingly it has been now used by Kuensel Corporation and printing firms.
  - 4.4 The *italic* and **bold** versions of the DDC Uchen font are being developed.
  - 4.5 Developing basic design of two new Tsuyig fonts has been completed.
  - 4.6 Feasibility study on enabling the use of Dzongkha texts and dictionaries on various mobile phone and tablet computer is being pursued.
5. In human resource development, two personnel are sent for a two year long study in linguistics and management in India and Australia respectively. Six personnel received short-term trainings in finance and office management, ICT, website design, and in phonology within Bhutan and abroad.
6. The buildings and the surrounding area at the current DDC office location has been granted as permanent office location of DDC by the Cabinet and accordingly registered in the name of DDC.

7. To improve Dzongkha orthography, about 860 words with varying spellings have been recorded, discussed with wider public through workshops, and finalized. It is now being promoted by incorporating in the newly printed books.
8. In an effort to promote Dzongkha, Dzongkha advocacy and wider consultative meetings were organised in 13 Dzongkhags, 60 schools, 4 colleges, 3 Dungkhags, 3 armed forces, 1 municipality, and twice in the capital and meet with local leaders, civil servants, private employees, teachers, students, and religious practioners totalling 38,414 people.
9. A total of 71 trainees who are mostly teachers and ICT officials were trained in Dzongkha knowledge and Dzongkha computing tools respectively.
10. In the national level event, competitions on best Dzongkha book and essay writing was organised wherein a total of 540 students participated.
11. To deepen the promotion of Dzongkha usage by the public, DDC financially supported programs like Best Talent Hunt 2010, Drama on the Twelve Deeds of the Buddha's Life, and Super Speller by giving a total amount of Nu. 295,000 which helped them organise the programs successfully.
12. To improve qualitative Dzongkha usage in the media: print (newspapers), audio (radio broadcast) and visuals (television broadcast), a committee for improving Dzongkha in media was established with representatives from all the media houses.
13. A four member evaluators are selected for improving Dzongkha in media and they are currently evaluating the usage of Dzongkha in newspapers and delivery in radio and television broadcasts. Further, the Dzongkha personnel in media are given a month long training in Dzongkha skills.